

สารบัญ

คำนำ

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร

Executive Summary

บทที่ 1 บทนำ

1.1 ความเป็นมาของโครงการ :

ต่อ ยอดจากโครงการเดิมของ สกจ. (พ.ศ.2543-2546)

1.2 โครงการเผยแพร่ความรู้ :

โครงการใหม่สนับสนุนโดย สสส. และ มสช.

1.3 การอภิปรายศัพท์ : ความหมายของผู้ด้อยโอกาส

บทที่ 2 สถานภาพความรู้ด้านสวัสดิการ

ของประชาชนในชุมชน

2.1 ความรู้ความเข้าใจเรื่อง “สวัสดิการ” ของประชาชน

2.1.1 สวัสดิการที่ดำเนินการโดยรัฐ

ทำให้ประชาชนตีความหมายสวัสดิการคับแคบ

2.1.2 ประชาชนกับความคุ้นชินความหมายของ

“สวัสดิการ” เท่าที่รัฐจัดให้

2.1.3 ประชาชนที่เป็นกลุ่มเสี่ยงทางสังคม

รู้สึกสูญเสียสิทธิและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์

2.1.4	สวัสดิการที่ดำเนินการโดยรัฐไม่สามารถ	
	ตอบสนองความต้องการอย่างทั่วถึงและเท่าเทียม	19
2.1.5	ประชาชนกับการบูรณาการสวัสดิการโดยรัฐ	
	เข้าไปในวิถีชีวิตของชุมชน	20
บทที่ 3	พัฒนาการความเข้าใจเรื่องสวัสดิการ	25
3.1	ความเข้าใจดั้งเดิม :	
	สวัสดิการคือกิจกรรมที่รัฐดำเนินการให้กับประชาชน	26
3.1.1	ฐานคิดในการจัดสวัสดิการของชุมชน	27
3.2	ความเข้าใจที่เปลี่ยนแปลงไปของ “สวัสดิการ”	32
3.2.1	สวัสดิการที่รัฐจัดให้	
	ไม่ใช่คำตอบที่เพียงพอต่อความกังวลในชีวิต	32
3.2.2	สวัสดิการเป็นการปฏิบัติจริงที่สะท้อนความรู้	
	หรือเป็นความรู้เชิงการปฏิบัติ (Praxis)	33
3.2.3	สวัสดิการในฐานะเป็นนวัตกรรมชุมชน	36
3.2.4	สวัสดิการในฐานะการป้องกันปัญหาทางสังคม	
	และการเฝ้าระวังทางสังคม (Social Surveillance)	37
3.2.5	สวัสดิการในฐานะเป็นการเคลื่อนไหวทางสังคม	47
3.2.6	สวัสดิการในฐานะเป็นพื้นที่ทางสังคม	
	เพื่อการขับเคลื่อนพลังอำนาจ	48
3.2.7	สวัสดิการในฐานะเป็นวัฒนธรรม	49
3.2.8	สวัสดิการที่เชื่อมโยงกับ	
	บทบาทองค์กรปกครองท้องถิ่น	50

บทที่ 4 กระบวนการเปลี่ยนแปลงความเข้าใจเรื่องสวัสดิการ	53
4.1 กระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระดับแกนนำ	54
4.1.1 การคัดสรรแกนนำที่มีศักยภาพ	
ในการทำความเข้าใจสวัสดิการ	54
4.1.2 การเรียนรู้ผ่านกระบวนการประชุมเชิงปฏิบัติการ	55
4.2 กระบวนการเรียนรู้ในระดับกลุ่มศึกษา	56
4.3 กระบวนการเรียนรู้ที่เกิดกับโครงการ	58
บทที่ 5 ปัญหาความต้องการด้านสวัสดิการของประชาชน	61
5.1 ความต้องการบริการสวัสดิการพื้นฐาน	
ที่สะท้อนสิทธิและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์	61
5.2 ความต้องการสนับสนุนให้รวมกลุ่ม	
เพื่อจัดสวัสดิการชุมชน	64
5.3 ความต้องการปกป้องสิทธิ	
ในการเป็นเจ้าของทรัพยากรของชุมชน	65
บทที่ 6 การสังเคราะห์บทเรียนและข้อเสนอเชิงนโยบาย	67
6.1 บทเรียนที่ได้จากโครงการ	68
6.1.1 ความหมายของสวัสดิการที่ดำเนินการโดยรัฐ	
แม้ยังไม่ทั่วถึง	
แต่ก็มีความจำเป็นต่อกลุ่มที่ยากลำบาก	68
6.1.2 ประชาชนที่มีฐานการรวมตัวของชุมชนที่เข้มแข็ง	
ให้ความสำคัญกับสวัสดิการชุมชน	
มากกว่าสวัสดิการที่รัฐจัดให้	69

6.1.3 ความหลากหลายของสวัสดิการ	
ต่อกลุ่มเสี่ยงมีความจำเป็นอย่างสูง	71
6.1.4 สวัสดิการชุมชนมีลักษณะเป็น	
วาทกรรมที่ขับเคลื่อนกับภาวะทันสมัย	73
6.2 ฐานคิดในการพัฒนาระบบสวัสดิการเพื่อผู้ด้อยโอกาส	75
6.2.1 ฐานคิดเรื่องการส่งเสริมจิตสำนึกของสังคม	
ที่ตระหนักในการส่งเสริมสิทธิของผู้ด้อยโอกาส	75
6.2.2 ฐานคิดในการประยุกต์ใช้ การวินิจัยทางสังคม	
และการประเมินทางสังคม	
กับการดำเนินชีวิตประจำวันของประชาชน	78
6.2.3 ฐานคิดกรริเริ่มโครงการ ที่เน้นสนับสนุนให้ชุมชน	
เปิดโอกาสและให้พื้นที่ทางสังคมแก่ผู้ด้อยโอกาส	79
6.2.4 ฐานคิดเรื่องการหนุนสร้างให้เกิด	
การดำเนินชีวิตอิสระให้กับประชาชนผู้ด้อยโอกาส	82
6.3 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย	86
6.4 สรุป	92
บรรณานุกรม	93
ข้อคิดเห็นบางประการของ รศ.อภิญญา เวชยชัย	103